

Reflecties bij de toekenning van de Nobelprijs 2011

De toekenning van de prijs van de Zweedse Rijksbank, in de wandeling Nobelprijs genoemd, is belangrijk voor de huidige macro-economische politiek omdat deze toekenning het onderwerp van effectief fiscaal en monetair macro-economisch beleid weer op de academische agenda heeft gezet.

Sargent heeft vooral naam gemaakt door verwachtingen van personen in de econometrische macro-modellen in te bouwen. Het oude keynesiaanse idee was dat met een goed pakket van stimuleringsmaatregelen op het gebied van de fiscale en monetaire politiek, zoals lagere belastingen en lage rentevoet, de economie gestimuleerd wordt met een constante exogene impuls. Sargents kernpunt is dat rationele mensen, onder wie ondernemers en consumenten, dit beleidsvoornemen van de overheid kunnen verwachten en deze verwachtingen meenemen bij het bepalen van hun economisch gedrag – vooral op de lange termijn – en daardoor het beoogde beleidseffect teniet kunnen doen. Ook de gedachte van een stabiele relatie tussen inflatie en werkloosheid – wat een kernpunt van oude keynesiaanse modellen was in de zin dat een hogere inflatie leidt tot lagere werkloosheid – wordt in Sargents werk empirisch ontkracht. Sargent onderzocht hoe overheidsbeleid op de lange termijn de economische groei kan stimuleren waarbij langetermijnverwachtingen van personen over de kosten van bijvoorbeeld de medische zorg en de sociale uitkeringen ingebouwd zijn in de econometrische macromodellen. Dit is uiterst actueel en een interessante uitdaging voor de bouwers van macro-economische modellen.

Sims is meer de academische macro-econometrist. Hij pionierde de benadering om eerst de data zo veel mogelijk voor zich te laten spreken met geavanceerde beschrijvende statistische methoden en met econometrische modellen die gebaseerd zijn op ogenschijnlijk eenvoudige dynamiek. Het uitgangspunt daarbij is dat wat dit jaar gebeurt in de economie voor een groot deel wordt bepaald door de gebeurtenissen van de afgelopen jaren. Zijn artikel "Macroeconomics and reality" uit 1980 waarin hij de klasse van vector-autoregressieve modellen operationeel maakt, is een klassieker. Zijn opvatting is dat men, na de directe empirische fase, in een tweede fase van onderzoek vooral realistische restricties vanuit de theorie moet toevoegen. In de afgelopen twintig jaar heeft hij met name de bayesiaanse macro-econometrie op de kaart gezet. Modellen die zijn leerlingen verder ontwikkelden, worden gebruikt bij de Europese Centrale Bank, bij de Federal Reserve Banks in de Verenigde Staten; en bij de Zweedse Centrale Bank, om er maar een paar te noemen. De Nederlandsche Bank ontbreekt in dit rijtje. Beide hoogleraren geven samen een college macro-economie op Princeton. Je kunt ook zeggen dat ze persoonlijk goede vrienden zijn. Maar wetenschappelijk zijn ze het vaak niet met elkaar eens en melden dat in duidelijke en krachtige taal. Sims vindt de opvatting van Sargent dat, door verwachtingen in modellen in te bouwen, het verwachte beleidsvoornemen gefrustreerd wordt, een ouderwets idee dat gebaseerd is op een partieel evenwichtmodel. Praktisch gezegd: wanneer de overheid weet dat de mensen hun

verwachtingen meenemen bij de evaluatie van het beleid kan ook de overheid hier weer rekening mee houden. Dus op de zeer lange termijn zou de hypothese van het belang van rationele verwachting in modellen zonder praktische betekenis kunnen zijn. Sims staat bekend als een zeer diepe denker die zowel praktisch beleid als geavanceerde econometrie begrijpt, gebruikt en toepast. Hij heeft onafhankelijk van de eerdere Nobelprijswinnaar Granger ook het begrip "causaliteit" in dynamische modellen geoperationaliseerd. De causaliteit van Granger-Sims – of beter gezegd "voorspelbaarheid" – is ook een klassieker in de economische wetenschap. De toekenning van de Nobelprijs aan deze beide heren zou Nederlandse beleidsmakers om twee redenen tot nadenken moeten stemmen. Ten eerste geven Sims en Sargent, beiden 68 jaar, actief college en doen ze grensverleggend onderzoek. Sims is op zijn 58e of 59e jaar door Ben Bernanke, toen hoogleraar op Princeton en *department's chairman*, overgehaald om van Yale, waar hij hoogleraar was, over te komen naar Princeton. Voor Nederland een les om ook senior-hoogleraren en hun werk serieus te nemen op de universiteit. Een tweede, belangrijker, punt is de financiering van het onderzoek van Sargent en Sims. Dat komt voor het overgrote deel van hun universiteiten en niet van de National Science Foundation. In Nederland wordt grensverleggend onderzoek steeds meer gefinancierd door exogene instituten, wat vervolgens onderdeel van intern universitair beleid wordt. Dit roept de vraag op of de allocatie van middelen via NWO doeltreffender is dan via universiteiten. Sims en Sargent krijgen zeker subsidies van de National Science Foundation, maar de ondersteuning van NYU en Princeton is en blijft hun primaire bron van inkomsten. Het blijft zo dat grensverleggend onderzoek alleen vruchtbaar verricht wordt waar een cultuur heerst die grote waardering heeft voor dit onderzoek en waar het salaris van de onderzoeker adequaat is. In dit opzicht wordt het "gat" tussen de Verenigde Staten en Nederland de laatste jaren steeds groter.

Ten slotte een anekdote over hoe de Nobelprijs in huize Sims ontvangen is, zoals Sims zelf vertelde. Toen de telefoon in huize Sims ging op maandagochtend om kwart over zes, en een stem met een sterk Zweeds accent naar professor Sims vroeg, dachten hij en zijn vrouw dat het een geintje was. Zijn vrouw drukte ook op een verkeerde knop van het telefoontoestel en de verbinding was verbroken. Na een paar minuten werd er opnieuw gebeld en weer was de stem met een Zweeds accent te horen. Nu begreep hij dat het serieus was. Binnen een kwartier stond de telefoon roodgloeiend van CNN en anderen. Maar hij en Sargent gaven gewoon hun college om tien uur. Het is vooral typisch Sims om zijn gewone werk door te laten gaan.

HERMAN VAN DIJK

Emeritus hoogleraar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, gasthoogleraar aan de Vrije Universiteit Amsterdam en gastonderzoeker aan Harvard University

De redactie behoudt zich het recht voor inzending voor de rubriek mening te wijzigen, in te korten, aan te passen of te redigeren ten behoeve van de leesbaarheid en argumentatie.